

Danish University Colleges

Skylle/tørre toiletter

Evaluering af skylle/tørre-toiletter på 3 plejehjem i Ålborg kommune

Bangshaab, Jette; Lassen, Anna Marie

Publication date:
2015

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Bangshaab, J., & Lassen, A. M. (2015). *Skylle/tørre toiletter: Evaluering af skylle/tørre-toiletter på 3 plejehjem i Ålborg kommune.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

SKYLLE/TØRRE- TOILETTER

*Evaluering af skylle/tørre-toiletter på 3 plejehjem i
Ålborg kommune*

Forsknings- og udviklingsafdelingen
UCN, marts 2015.

Denne evaluering er udarbejdet af lektor
Anna Marie Lassen og programansvarlig
Jette Bangshaab, UCN.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé af resultaterne	2
Projektets mål og udbytte	3
Datagrundlag	4
Undersøgelsens teoretiske baggrund	4
Dataindsamling	5
Metode til bearbejdning og analyse af data	6
DEL 1	6
1.0 Implementeringsprocessen	6
1.1 Karakteristika ved selve interventionen	6
1.2 Organisatoriske faktorer	9
1.3 Medarbejdernes rolle	10
1.4 Arbejdsbyrden	11
1.5 Nøjagtighed versus tilpasning	11
1.6 Ledelse	12
1.7 Målgruppen (beboerne)	12
1.7 Dokumentation for evalueringen	13
DEL 2	13
2.0 Erfaringer med og evaluering af skylle/tørre-toiletter på de 3 plejehjem	13
2.1 Kompetence- og empowermentevaluering som metodisk ramme	13
2.2 Spørgeskemaundersøgelse	14
2.3 Fremtidens Plejehjem	16
2.31 Beboernes erfaringer med skylle/tørre-toiletterne på Fremtidens Plejehjem:	17
2.4 Plejehjemmet Vestergården	19
2.41 Beboererfaringer med skylle/tørre-toiletter på Plejehjemmet Vestergården	20
2.5 Lundbycenteret	21
2.51 Beboererfaringer med skylle/tørre-toiletter på Lundbycenteret	22
DEL 3	23
Anbefalinger	23

INDLEDNING

Aalborg kommune har ønsket en systematisk gennemgang af viden om og erfaringerne med brug af skylle/tørre-toiletter på: Fremtidens Plejehjem, Lundbycenteret og Plejehjemmet Vestergården.

Denne evalueringsrapport er et resultat af evaluering og indsamling af erfaringer med brug af de i alt 168 installerede skylle/tørre-toiletter fordelt på de navngivne 3 plejehjem i perioden november 2014 – januar 2015.

Implementeringsprocessen for skylle/tørre-toiletterne er identificeret og fremstillet i rapporten, og rapporten afsluttes med anbefalinger til fremtidig implementering.

Data i evalueringsrapporten er struktureret ud fra Aalborg kommunes 3 bundlinjer:

- [Organisatorisk kvalitet](#)
- [Medarbejderoplevet kvalitet](#)
- [Brugeroplevet kvalitet](#)

Disse 3 bundlinjer har fokus på medarbejdernes oplevelse af skylle/tørre-toiletterne i deres arbejdsdag, beboernes oplevelse af livskvalitet og autonomi når de anvender skylle/tørre-toiletterne samt organisationens vurdering af kvalitet ved brug af toiletterne.

Denne rapport er udarbejdet af lektor Anna Marie Lassen, ergoterapeutuddannelsen, UCN. Følgende har været knyttet til projektet og på forskellig vis indhentet og bearbejdet data fra undersøgelsen:

[Adjunkt Jeanette Eskehave, sygeplejerskeuddannelsen UCN.](#)

[Lektor Jørgen Bruun, fysioterapeutuddannelsen UCN.](#)

[Lektor Sanne Heidemann-Lehmann, ergoterapeutuddannelsen UCN.](#)

RESUMÉ AF RESULTATERNE

Ved en samlet optælling af de tre plejehjem anvender 56 % af beboerne skylle/tørre-toiletterne. 19 % af beboerne foretager toiletbesøget selvstændigt. Ved selvstændigt toiletbesøg menes, at personen selv transporterer sig hen til toilettet, tager tøj af- og på og betjener selv toiletfunktionerne.

37 % af beboerne skal have personalehjælp til en eller flere af delementerne ved toiletbesøget.

Da de tre plejehjem alle er nye, eller har fået nyt personale, har det ikke været muligt at beskrive beboernes funktionsniveau før indflytning på plejehjemmet, og dermed har det ikke været muligt at fremstille, hvorvidt installering af skylle/tørre-toiletterne har ændret/haft en betydning for beboernes funktionsniveau efter de er flyttet ind på plejehjemmet.

Størstedelen af de adspurgte beboere på de treplejehjem, der anvender skylle/tørre-toiletter, er meget tilfredse med skylle/tørre-funktionen. De ser det som en kvalitet i hverdagen at kunne foretage toiletbesøg selvstændigt.

*”Det kan slet ikke forklares, hvor fri man føler sig. Man føler sig lidt bunden af at skulle have en til at hjælpe sig hele tiden. Nu kan jeg gå på toilettet, når det passer mig. Så det er virkelig fremskridt, for det selvværd man har, det får et tryk nedad, når man er afhængig af andre”
(citater: plejehjemsbeboer)*

PROJEKTETS MÅL OG UDBYTTE

– uddrag fra projektbeskrivelsen (bilag 1)

I projektet foretages en systematisk gennemgang af skylle/tørre-toiletterne ud fra følgende punkter:

1. Evaluering af forvaltningens erfaringer. En opsamling af erfaringer på de 3 plejehjem i anvendelse af skylle/tørre-toiletter (UCN).
2. En identificering af implementeringsprocesserne på de 3 plejehjem – og en analyse af disse (UCN).
3. Anbefalinger i forhold til den ”gode implementering af skylle/tørre-toiletter”. Her tages udgangspunkt i erfaringerne på de 3 plejehjem i Aalborg kommune og i en undersøgelse fra Aarhus kommune (UCN).
4. Kortlægning af toilettyper og fordele (Center for Velfærdsteknologi)
5. Økonomiske og arbejdsmæssige anbefalinger + indvirkning på udgifter til inkontinens (Fremtidens Plejehjem og Innovationsafdelingen, Aalborg kommune)

University College Nordjylland er som angivet i parenteser ansvarlig for at beskrive og besvare de 3 første punkter og Aalborg kommune er ansvarlig for de to efterfølgende punkter.

Læsevejledning: Rapporten er inddelt i 3 dele.

Del 1: Identificering af implementerings processen

Del 2: Evaluering og opsamling af erfaringer med de implementerede skylle/tørre-toiletter på de 3 plejehjem i Aalborg kommune

Del 3: Implementeringsanbefalinger, som kan anvendes fremadrettet ved nye implementeringer, fremkommet på baggrund af denne undersøgelse

Bilag 1: Projektbeskrivelse

Bilag 2: Beskrivelse af indkøbte skylle/tørre-toiletter og kortlægning af toilettyper udarbejdet Inga Fryd, direktør Center for Velfærdsteknologi, Aalborg Kommune.

DATAGRUNDLAG

Følgende 3 plejehjem i Aalborg kommune er inddraget i evalueringen:

- Fremtidens Plejehjem, Carl Klitgaards Vej 5, 9400 Nørresundby
- Lundbycenteret, Lundbyesgade 33, 9000 Aalborg
- Plejehjemmet Vestergaarden, Annebergvej 73, 9000 Aalborg

Rapportens evaluering tager udgangspunkt i allerede indkøbte og installerede skylle/tørre-toiletter (beskrevet i bilag 2).

UNDERSØGELSENS TEORETISKE BAGGRUND

I undersøgelsen anvendes Sundhedsstyrelsens baggrundsrapport: *Implementeringsforskning om forebyggelse som teoretisk grundlag for dataindsamling i forbindelse med identificering af implementeringsprocessen* (Sundhedsstyrelsen 2010). Samt sundhedsstyrelsens rapport: *Inspiration til implementering af kommunale sundhedsindsatser* (Sundhedsstyrelsen, 2011).

Disse rapporter er fremkommet via et indledende litteraturstudie og inddrager national og international forskningslitteratur. I rapporterne er der ikke undersøgt implementering af teknologier, men implementering af sundhedsfremmende og forebyggende tiltag. Vi har valgt at tage udgangspunkt i den viden om implementering som fremstilles i rapporterne og anvende denne som fundament dataindhentning og efterfølgende analyse af data.

I Sundhedsstyrelsens rapporter peges der på 7 forhold, der fremmer vellykket implementering, Sundhedsstyrelsen 2011:

1. Nøjagtighed kontra tilpasning
2. Karakteristika ved selve interventionen
3. Organisatoriske faktorer
4. Frontpersonale
5. Ledelse
6. Målgruppen for tilgangene (borgerene)
7. Dokumentation for evalueringen

Der peges i rapporterne på både muligheder og barrierer for implementering, og det understreges, at implementeringsprocesser er afhængige af den kontekst, man arbejder i, men at der samtidig er en række karakteristika og

problematikker, der går på tværs af indsats- og fagområder (Sundhedsstyrelsen, 2011). Viden om muligheder og barrierer for implementering inddrages i denne undersøgelse og anvendes i de spørgsmål, der stilles i spørgeskemaer og interviews.

Begrebsafklaring: Implementering

Implementering anvendes om de handlinger, der gennemføres for at ændre en eksisterende praksis fra beslutningen er taget, til daglig praksis er vedvarende ændret. I dette projekt er implementering den proces, der er foregået fra beslutningen om at toiletterne skulle indkøbes og frem til nu, hvor undersøgelsen er foretaget. Der skal gøres opmærksom på, at toiletterne på de 3 plejehjem anvendes og inddrages i de daglige rutiner på forskellig vis, og der pågår stadig tilpasninger, så der er endnu ikke foregået en vedvarende ændring på alle undersøgte plejehjem (sundhedsstyrelsen, 2011).

DATAINDSAMLING

Dataindsamlingen har form af kvalitative interviews med beboere, medarbejdere og ledere på de 3 plejehjem og en optælling af andelen og anvendelsen af alle toiletter, og i hvilket omfang beboeren skal have hjælp til at anvende toilettets funktioner. Ligeledes er der udført et kvalitativt interview med en implementeringsterapeut fra Aarhus kommune: Rita Nørgaard, Fysioterapeut og arbejdsmiljørepræsentant, Plejeboligerne Søholm om erfaringer med implementeringsprocessen af skylle/tørre-toiletter.

Datagrundlag

Fremtidens plejehjem	Vestergården	Lundbycenteret	Total
1 leder interview	1 leder interview	1 leder interview	3
3 medarbejder interview	3 medarbejder interview	3 medarbejder interview	9
3 beboer interview	3 beboer interview	3 beboer interview	8
75 registreringer	25 registreringer	66 registreringer	166

METODE TIL BEARBEJDNING OG ANALYSE AF DATA

Der udføres 3 trin i databearbejdningen:

Del 1: Identificering af implementeringsprocessen på de 3 plejehjem i Aalborg (organisatorisk). Optælling af andelen af toiletter, der anvendes, og i hvilket omfang beboerne kan varetage toiletbesøget selvstændigt. Dette er fremkommet på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse for hver skylle/tørre-toilet på de 3 plejehjem. Spørgeskemaerne er udfyldt af plejepersonalet, der har kendskab til den enkelte beboer.

Del 2: Erfaringsopsamling om kvaliteten af implementeringsprocessen på de 3 plejehjem set fra et bruger-, medarbejder- og ledelsesperspektiv. Beboernes oplevelse af implementeringen af skylle/tørre-toiletter, er inddraget i det omfang det har kunne lade sig gøre at spørge dem. Datagrundlaget er her kvalitative interviews der er analyseret ud fra Sundhedsstyrelsens syv forhold om implementeringsprocessen (jf. side 4).

Del 3: anbefalinger til den gode implementeringsproces. Der tages afsæt i interviews fra plejehjemmene og i interviewet med implementeringsterapeuten fra Aarhus kommune samt optællingerne, og det teoretiske grundlag er Sundhedsstyrelsens Inspiration til implementering (Sundhedsstyrelsen, 2011).

DEL 1

1.0 Implementeringsprocessen

Implementeringsprocessen af skylle/tørre-toiletter på de 3 plejehjem klarlægges i det følgende ud fra de 7 forhold, som af Sundhedsstyrelsen udpeges som fremmende for implementering, herudover undersøges om andre forhold har gjort sig gældende.

1.1 Karakteristika ved selve interventionen

Personale og ledere er blevet spurt, om de har observeret og erfaret fordele og/eller udfordringer ved anvendelse af skylle/tørre-toiletter. Forhold af betydning:

Urinvejsinfektioner og træg mave: *Det jeg synes, de kan bruges til, det er til forebyggelse af urinvejsinfektioner, og det er meget ift. damerne. De bliver skyllet, og det kan måske holde nogle urinvejsinfektioner væk. Jeg kan ikke sige det hundrede procent,*

men jeg ved, der er nogle damer, der bruger det fast, og det er ikke dem, jeg oplever, der har urinvejsinfektioner.

Så bruger vi det også ift. fremme processen, hvis de har lidt træg mave. Det sætter gang i nogle impulser ift peristaltikken i tarmen. Der kan det være godt, fordi det viser sig som en effekt (leder).

Flere af de interviewede personer såvel medarbejdere som ledere udtaler, at skylle/tørre-toilettet ikke rengør beboeren ordentligt efter toiletbesøget, og det kan have en betydning for, om man anvender skylle/tørre-toiletterne kontinuerligt. En af lederne giver følgende forklaring på dette problem.

Det personalet siger, det er, at de oplever, at de ikke får de ældre ordentlig rene. Det tror jeg også er rigtig svært at finde ud af, da man ikke kan se ned, hvor vandet rammer det? Man skal kunne snakke med borgeren om, hvor vandet rammer lige nu. Desuden er der forskel fra gang til gang på, hvor meget afføring, der sidder udvendigt. Nogle gange sidder der ikke så meget, andre gange er der rigtig meget (leder).

Herudover er der andre observationer, som er væsentlige at være opmærksomme på under toiletbesøget.

Det at holde øje med sygdomme, svamp og lignede, det kan være et problem, idet toilettet gør det hele. Toilettet kigger jo ikke for dig (medarbejder).

Flertallet af medarbejdere og ledere giver udtryk for, at ikke alle plejehjemsbeboere kan anvende et skylle/tørre-toilet. Det er der forskellige årsager til. Det angives endvidere, at nogle ældre vil kunne anvende toilettet med hjælp fra personalet, mens andre på grund af demens ikke kan tillære sig nye toiletrutiner.

Beboere, som kan anvende skylle/tørre-toilettet med hjælp af plejepersonalet, vil kunne profitere og få effekt af brug af skylle/tørre funktionen. Grundet den tid, som skylle/tørre funktionen tager, må personalet dog anvende mere tid ved nogle beboere, der skal anvende skylle/tørre funktion, end de skal ved toiletrutine, hvor der anvendes toilet papir. Samtidig gives der i undersøgelsen udtryk for, at fremadrettet vil anvendelse af skylle/tørre-toiletter formentlig medvirke til et forbedret fysisk arbejdsmiljø med færre u hensigtsmæssige arbejdsstillinger i forbindelse med beboernes toiletbesøg.

I forhold til beboere med demens siger en plejehjemsleder:

De kan ofte ikke finde ud af at bruge toilettet – nogle få kan. Der er både en utryghed i at få hjælp til det, og det er også svært at forklare beboere med demens, hvad det drejer sig om, da du ofte ikke taler så meget, men mere henvender dig med få ord og sætninger, hvis de skal kunne forstå, hvad du siger. Beboerne har ikke set et skylle/tørre toilet før, så det er ikke noget, de kan genkende. Derfor kan de typisk ikke huske, at bruge en fjernbetjening (leder).

Denne leder foreslår, at der udarbejdes en vurdering af den enkelte beboer:

Man skal bevillige skylle/tørre toilet til de borgere, der kan have gavn af det. Det skal bevilges, som alle andre hjælpemidler med henblik på at bevare funktionsniveauet ved toiletbesøg. Eller hvis vi oplever gentagne urinvejsinfektioner hos en ældre beboer, hvor det kan være en løsning (leder).

Nogle af de interviewede oplever, at der er en smule mere rengøring ved skylle/tørre toiletterne, men det har ikke nogen betydning for anvendelsesgaden af skylle/tørre toiletterne.

Det tager lidt længere tid at gøre det rent. Det er fordi, der er nogle ting, der skal skilles ad fx spule armen. Så det er ikke nok at køre en tur med børsten. Der er også flere kringlekroge på et toilet med skylle/tørre funktion (leder).

Forskellige faktorer spiller ind på graden af succes af implementering af skylle/tørre toiletter - som fx tidsperspektivet i hverdagen - *tager det længere tid at lære at bruge toilettet?* - og det samlede antal nye teknologier personalet skal lære at anvende (Sundhedsstyrelsen, 2011).

En leder svarer følgende på, hvorledes hun opfatter personalet har taget imod skylle/tørre-toiletterne:

Det har været svært at rumme for medarbejderne, da der er mange nye beboere og pårørende, desuden skal medarbejderne finde ud af at bruge toiletterne. Jeg kan vælge at sige: I skal anvende toiletterne – og det ved medarbejderne godt; men der er også gulvene, der er rigtig mange nye teknologier, der hele tiden skal tænkes ind i arbejdsdagens gøremål. Det er og har været noget af en mundfuld, og noget af det med skylle/tørre toiletterne, det har vi sat lidt i bero. Det var 1. prioritet (leder).

Opsummering

Der ses en forskel på, hvorledes medarbejderne oplever fordele ved skylle/tørre-toiletterne. Medarbejdere og beboere på Fremtidens Plejehjem og på Lundbycenteret giver udtryk for, at de kan se stor fordel ved brug af skylle/tørre-toiletterne, der hvor de kan anvendes. De adspurgte beboere siger, at det giver dem øget frihed og selvstændighed.

Medarbejdere og beboere på Vestergården ser ikke nogen fordele ved skylle/tørre-funktionen. Det er der forskellige forklaringer på. Dels påpeger lederen, at på den afdeling, hvor toiletterne er installeret, er de fleste beboere demente. Desuden har medarbejderne ikke modtaget undervisning i anvendelse og indstilling af skylle/tørre toiletterne. En medarbejder, som har modtaget undervisning i brug af skylle-tørre toiletterne udtrykker sig positivt om brug af toiletterne, og supplerer med et særligt perspektiv på anvendelse af skylle-tørre toilettet.

Det er med til at bevare de ældres værdighed, det at jeg ikke skal tørre dem og lignende. Det kan være grænseoverskridende – især hvis det er kvinder, når jeg

er en mand. Der er nogle der ikke bryder sig om, at jeg skal hjælpe dem med det (medarbejder).

Ved brug af skylle-tørre toiletter er det væsentligt, at være opmærksom på, at medarbejderne fortsat skal observere symptomer på fx svamp. Det at personalet ikke længere er en del af toiletrutinerne medfører, at der er områder, de ikke automatisk har daglig observation med. Ligeledes har medarbejderne på plejehjem, der vil anvender skylle-tørre toiletter behov for viden og undervisning i, at anvende toiletterne – herunder at kunne indstille toilettet individuelt til en enkelte beboers behov.

1.2 Organisatoriske faktorer

I litteraturen påpeges det, at organisationen, som implementeringen skal foregå i, spiller en centrale rolle for, om man har succes med implementering (Sundhedsstyrelsen, 2011). I denne undersøgelse er medarbejdere og ledere blevet spurgt om, hvilken rolle de mener ledelsen har for en vellykket implementering af skylle/tørre-toiletter. Størstedelen af de adspurgte svarer, at det er vigtigt, at ledelsen støtter op om implementering. Samtlige adspurgte svarer, at de oplever, at deres leder har været støttende i implementeringen. En medarbejder, der ikke er begyndt at anvende skylle/tørre toiletterne rutinemæssigt, efterspørger en strategi for anvendelse af teknologier i hverdagen:

Vi har mindst en superbruger, som ved lige så lidt som jeg (medarbejder). Der skal være en gejst til, at det bliver indført, og at det bliver en rutine, en vane at anvende teknologien (medarbejder).

Medarbejderen siger, at der skal beskrives en rutine og struktur for, hvorledes man inddrager og anvender skylle/tørre toiletterne i hverdagen. Ligeledes understreger medarbejderen, at der skal skabes mere viden om skylle/tørre toiletterne, for at de vil blive anvendt. Hun sammenligner de intelligente gulve med skylle/tørre-toiletterne, hvor ledelsen havde taget en beslutning om, at medarbejderne skulle anvende gulvene, og hendes pointe er, at hvis ledelsen tager den samme beslutning om skylle/tørre toiletterne, så vil toiletterne blive anvendt mere:

Hvis man får at vide, at skylle-tørre toiletterne skal bruges, så bliver man nødt til at gøre det. Derfor er det godt at blive skubbet den vej af ledelsen (medarbejder).

Opsummering

På de 3 plejehjem findes det væsentligt, at lederen støtter op om anvendelse af skylle/tørre-toiletterne. Nogle medarbejdere efterspørger støtte og strategier til at komme i gang med at anvende toiletterne. En synlighed omkring effekten af skylle/tørre-toiletterne til personalemøder og via undervisning vil have en engagerende og motiverende effekt for

medarbejderne. En løbende evaluering af brug af skylle/tørre toiletter vil inddrage og give medarbejderne ansvar for systematisk at indsamle viden og erfaringer med brug af toiletterne (Sundhedsstyrelsen, 2011).

1.3 Medarbejdernes rolle

Medarbejderne rolle har stor betydning for, om implementeringen bliver en succes (Sundhedsstyrelsen, 2011). Det er medarbejderen, der har den direkte kontakt med beboeren i hverdagen. Derfor skal man være opmærksom på de barrierer, der kan gøre det vanskeligt for den enkelte medarbejder at implementere skylle/tørre-toiletter. Der henvises i litteraturen (Sundhedsstyrelsen, 2011) til følgende faktorer, som kan være barrierer:

- Manglende viden
- Holdning til indsatsen/teknologien
- Opfattelsen af effekt
- Opfattelsen af målgruppen
- Arbejdsbyrden

En medarbejder siger i forhold til manglende viden:

Så synes jeg, jeg ved for lidt omkring dem. Hvad er det lige de gør, og hvad gør de ikke? Jeg synes heller ikke, jeg kan observere beboerne, når jeg bruger dem (medarbejder).

Der er ligeledes identificeret forskellige holdninger til og opfattelse af effekten af skylle/tørre-toiletter:

Fordi jeg mener, at når man skal vaskes rigtigt, fx når man er inkontinent, så mener jeg, man skal bruge nogle klude for at fjerne det, der egentlig sidder efter det om morgenen. Og det gør de alle sammen her. Nu er det mest kvinder, vi har her. Med mænd – der er de endnu mere ubrugelige, end til kvinderne. Ubrugelige, det mener jeg. Det er lidt ligesom en robot, vi har fået. Den har jeg ikke tiltro til (medarbejder).

En af beboerne på Plejehjemmet Vestergården ønsker ikke at anvende toilettet, da hun siger det brænder. Dette kunne tyde på, at vandtemperaturen og/eller tørre funktionen ikke er indstillet korrekt, og det er således viden om indstillingsmulighederne personalet her mangler. Det underbygges af spørgsmålet om, der er lavet individuelle indstillinger for hver af beboerne. Ingen medarbejdere på de 3 plejehjem har viden om, at der er udarbejdet en nedskrevet indstillingsbeskrivelse af toiletterne. Center for velfærdsteknologi i Aalborg kommune har udformet et dokument, hvori indstillingerne kan indskrives, men ingen medarbejder har kendskab til dette dokument.

Det afspejles i såvel interview som spørgeskemaer, at der er forskel på, hvor meget viden personalet har om effekten af skylle/tørre-toiletterne. Det er vigtigt, at alle medarbejdere får en grundig introduktion til toiletterne for at de anvender dem og kan se effekten af at anvende toiletterne. Det er også væsentligt, at medarbejderne har mulighed for at afprøve toiletterne, så de har en indsigt i, hvorledes beboerne skal sidde på toilettet og hvordan det føles at anvende toiletterne. Personalet skal have løbende støtte og vejledning, så de kan tilpasse brug af skylle/tørre toiletterne til både den konkrete situation og til den enkelte beboer.

1.4 Arbejdsbyrden

De 3 plejehjemsledere peger alle på, at der på plejehjemmene har været et stort arbejdspress på medarbejderne blandt andet grundet nye arbejdsgange, nye beboere og nye teknologer.

En leder siger om arbejdsbyrden:

De ansatte synes, det har været svært at rumme de mange nye beboere, og så også samtidig skal finde ud af at bruge skylle/tørre toiletterne. Der er dog nogen, der synes, de har fået det til at fungere, så det er ikke fordi, medarbejderne har sluppet det fuldstændig (leder).

I litteraturen peges der på, at en høj arbejdsbyrde hos medarbejderne i en implementeringsproces kan medføre, at medarbejderne må ændre på rækkefølgen ved at udføre det nemmeste først, og undlade de mere komplekse og tidskrævende opgaver (Sundhedsstyrelsen, 2011). Hvis medarbejderne derfor oplever det som svært og tidskrævende at anvende skylle/tørre-toilettet, vil de ofte vælge at udføre den kendte toiletrutine, og ikke få tilpasset toilettet til den enkelte beboer.

At medarbejderne oplever, at skylle/tørre toiletterne ikke vasker beboerne rene, kan være et forhold, der opstår, fordi de medarbejderne ikke har haft tid til eller overskud til at indstille toilettet, således at skylle/spule funktionen pulserer med vandet (Sundhedsstyrelsen, 2011).

1.5 Nøjagtighed versus tilpasning

Litteratur fremhæver vigtigheden af planlægning af implementering med en plan, hvor der er rum for tilpasning til de lokale muligheder på den enkelte afdeling.

Der er forskellige kulturer, der har betydning for, hvorledes implementering foregår. Det der kendetegner de 3 plejehjem i undersøgelsen er, at der ikke har været en konkret plan for implementering af skylle/tørre-toiletter, og der har ikke været planlagt tidspunkter for evaluering af skylle/tørre-toiletterne.

En plejehjemsleder påpeger:

Jeg mener ikke, at man har sat nogle kvantificerbare mål i forhold til brug af skylle-tørre toiletterne (leder).

Det har vi ikke, idet flere af teknologierne skulle implementeres fra start. De første 14 dage medarbejderne var ansat, brugte vi til at få alle teknologierne ind på kroppen (leder).

Vi har ikke haft nogen opfølgning på brug af skylle/tørre toiletter. Det kunne vi godt have brugt. Set over et år kunne der have været en opfølgning med folk, der har forstand på den del (leder).

Opsummering

Det kan pointeres, at en plan for implementering kan synliggøre målet for og den forventede effekt af skylle/tørre-toiletterne på plejehjemmene. Dette må formodes at have en virkning på motivationen for at anvendelse skylle/tørre toiletterne (Sundhedsstyrelsen, 2011).

1.6 Ledelse

Ledelsens opbakning er central for en succesfuld implementering. Litteraturen påpeger, at det er vigtigt, at ledelsen har forståelse for indsatsens relevans og, hvorfor den skal gennemføres frem for andre indsatser eller sideløbende med andre indsatser (Sundhedsstyrelsen, 2011).

Som tidligere omtalt har de 3 plejehjem haft flere fokusområder under implementering af skylle/tørre toiletter. Det er alle nye plejehjem, hvor der har været behov for at lære nye beboere at kende og få rutiner og teknologier til at fungere i dagligdagen. Dette har formodentlig betydet, at der har været mange forskellige områder, hvor medarbejderne har skulle levere en ekstra indsats udover at anvende skylle/tørre toiletter.

1.7 Målgruppen (beboerne)

Målgruppen i implementering af skylle/tørre-toiletter er både beboerne og plejepersonalet. I implementeringslitteratur beskrives det, at det er væsentligt, at målgruppen har motivation og ejerskab for implementeringen. De forskellige parter kan have forskellige opfattelser af, hvad der er målet og hvad der eksempelvis er god pleje og omsorg. Hvis en medarbejder gerne vil yde den bedste pleje for beboerne, og denne medarbejder betragter skylle/tørre-toiletet som en reducere af kvaliteten af plejen – så er der behov for at sætte fokus på en debat om faglighed.

Der kan derfor med fordel udarbejdes en kommunikationsstrategi, der kan øge interessen for implementering af skylle/tørre toiletter, hvor man tydeliggør, hvad effekten er af skylle/tørre-toiletterne, og hvorledes man forventer, at beboerne vil få en øget selvstændighed via skylle/tørre-

toiletterne, og hvordan toiletterne ligeledes kan bidrage til et bedre arbejdsmiljø for medarbejderne (Sundhedsstyrelsen, 2011).

1.7 Dokumentation for evalueringen

Løbende dokumentation, evalueringer og feedback til medarbejderne understøtter dem i at udvikle og forbedre indsatsen. I implementeringsprocessen på de 3 tre plejehjem har dette manglet, og det kan med fordel medtænkes fremadrettet med henblik på øget anvendelse af skylle-tørre toiletterne. Dette er også et ønske fra de medarbejdere og ledere, der har deltaget i denne undersøgelse.

Desuden er det centralt, at man ved, hvad målgruppen har modtaget i form af af undervisning/introduktion/praktisk øvelse m.m. I denne evalueringsrapport har der været fokus på at indfange implementeringsprocessen på de 3 plejehjem. Desuden har der været fokus på at identificere, hvilket tiltag de enkelte plejehjem har foretaget; da implementeringsprocessen på en del områder ikke har været planlagt og systematiseret på de 3 plejehjem, har det været vanskeligt at beskrive og fremstille; men det er tydeligt, at de 3 plejehjem kunne have gavn af en implementeringsplan og løbende opfølgning, så man som medarbejder og leder kan følge implementeringen, og har mulighed for at navigere i en fælles retning (Sundhedsstyrelsen, 2011).

DEL 2

2.0 Erfaringer med og evaluering af skylle/tørre-toiletter på de 3 plejehjem

Til undersøgelse af, hvorledes skylle/tørre-toiletterne bliver anvendt, benyttes en som metodisk og teoretisk grundlag kompetence- og empowermentevaluering (Kropstrup, 2006).

2.1 Kompetence- og empowermentevaluering som metodisk ramme

Denne evalueringsform har brugerinddragelse som formål med henblik på at frigøre uudnyttet viden og erfaringer gennem brugerne (Krogstrup, 2006). Brugere er i denne sammenhæng ledere, medarbejdere og beboere på de 3 plejehjem, der inddrages i evalueringen.

Der skelnes mellem kompetenceevaluering og empowermentevaluering, med henblik på at evaluere medarbejder- og brugerperspektivet hver for sig (Fetterman, 2005). Kompetenceevaluering sigter på at vurdere og udvikle

medarbejderens potentiale med henblik på at forbedre organisationens samlede præstationer gennem indflydelse og kompetenceudvikling. Empowerment evaluering har til formål, at styrke brugerens mulighed for at afklare egne interesser, samt have indflydelse på implementering og anvendelse af en teknologi.

Med kompetenceevaluering identificeres ledere og medarbejderes perspektiver i Aalborg Kommune, som forudsætninger for forbedring af indsatsen, idet medarbejderne får indflydelse på eget arbejde. Evalueringen skal integreres i organisationen, og målet er at frembringe nye ideer samt løse udfordringer, der styrker evnen til læring (Krogstrup, 2006).

Denne rapport er inspireret af kompetenceevalueringens fase 2: Fastansættelse af programmets aktuelle styrker og svagheder (Krogstrup, 2006). Fase 2 fokuserer på, at klarlægge skylle/tørre-toiletternes styrker og svagheder ud fra ledere og medarbejderes perspektiver. Væsentlige forhold identificeres og prioriteres herved af ledere og medarbejdere i forhold til skylle/tørre-toiletter. Uanset om vurderingen er positiv eller negativ begrundes og inddrages perspektiverne med henblik på at skabe dialog om den fremtidige anvendelse af skylle/tørre-toiletter i Aalborg Kommune.

Rapporten er også inspireret af empowermentevalueringens trin 1, som svarer til kompetenceevalueringens fase 2: Fastansættelse af programmets aktuelle styrker og svagheder (Krogstrup, 2006). 1. trin i empowermentevalueringen klarlægger implementeringens styrker og svagheder set fra et borgerperspektiv (Krogstrup 2011). Herved kan status i implementering og anvendelse af skylle/tørre-toiletter identificeres fra et borger perspektiv, og fremtidige ændringer kan vurderes og udarbejdes på baggrund heraf.

2.2 Spørgeskemaundersøgelse

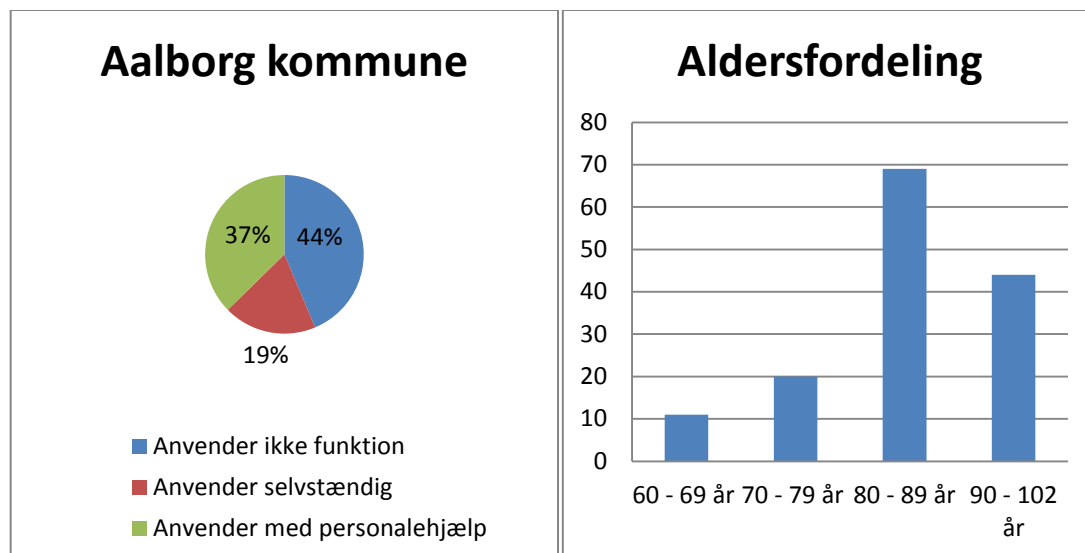
For at indhente erfaringer og viden om de installerede skylle/tørre-toiletter på de 3 plejehjem, er der foretaget en spørgeskemaundersøgelse. Spørgeskemaerne er blevet udfyldt af relevant plejepersonale, der har kendskab til de enkelte beboere. Her er undersøgt om skylle/tørre-funktionen bliver anvendt, om personalet skal støtte den enkelte beboer i at foretage toiletbesøget, eller om borgeren kan foretage hele toiletbesøget selvstændigt. Når det i denne rapport beskrives at beboeren selvstændigt kan foretage toiletbesøg betyder det:

At borgeren kan transportere sig hen til toilettet, tage tøj af og på og anvende funktionerne på fjernbetjeningen selvstændigt.

Aalborg kommune har indkøbt og installeret i alt 168 skylle/tørre-toiletter, hvor 2 er personaletoailetter, disse 2 indgår ikke i optælling. Herudover var

der på registreringstidspunktet 6 tomme stuer, og 2 aflastningsstuer, fordelt på de 3 plejehjem disse er ikke inkluderet i optællingerne. En samlet optælling af skylle/tørre-toiletter på de tre plejehjem ser således ud:

Figuren ovenover til venstre viser, at 56 % af skylle/tørre-toiletterne bliver anvendt. Der er 19 %, der anvender toiletterne selvstændigt, og 37 % skal have hjælp til toiletsituationen på en eller flere af følgende funktioner: Transportere sig hen til toilettet, tøj af- og på, betjene fjernbetjeningen. 44 % af toiletterne bliver ikke anvendt, det er der forskellige årsager til. De specifikke årsager er ikke enkeltvis optalt, men begrundelserne som plejehjemmene har givet er:

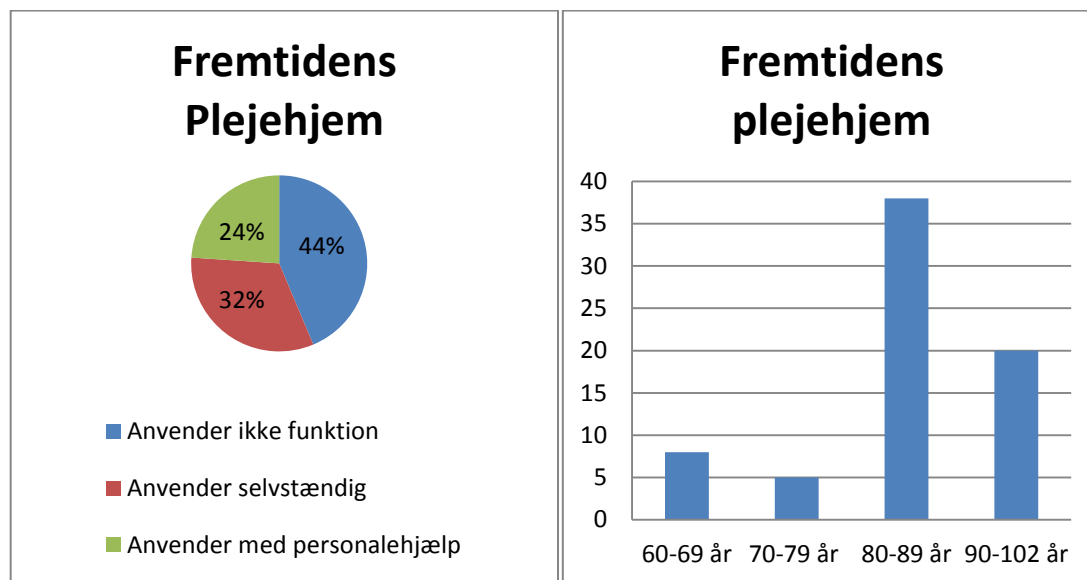
- Anvender bækkenstol og den kan ikke anvendes sammen med skylle/tørre-toilettet
- Sengeliggende
- Beboer ønsker ikke at anvende toilettet
- Demente beboere kan ikke tillære sig en ny toilet rutine
- Beboerne foretager toiletrutiner selvstændigt og føler ikke et behov for skylle/tørre-funktion

Figuren ovenfor til højre illustrerer aldersfordelingskurven over beboerne fordelt på fire grupper. Her fremgår det, at størstedelen af beboerne på plejehjemmene er i alderen fra 80 år og op til 102 år.

Ser vi adskilt på de enkelte plejehjem ser den procentvise fordeling af anvendelse af skylle/tørre-toiletterne og aldersfordelingen anderledes ud.

2.3 Fremtidens Plejehjem

Fremtidens Plejehjem har 75 skylle/tørre-toiletter, herudover har de 2 aflastningspladser samt 2 tomme lejligheder, og disse er ikke med i nedenstående optælling af anvendelse af toiletterne.

Figuren ovenover til venstre viser, at 56 % anvender skylle/tørre-funktionen og 32 % klarer toiletrutinen selvstændigt. 44 % anvender ikke skylle/tørre-funktionen. Årsagerne hertil har plejehjemmet angivet som:

- Beboeren ønsker ikke at bruge funktionen
- 2 af beboerne har behov for at sidde på en bækkenstol og denne kan ikke anvendes over skylle/tørre-toilettet pga. bækkenstolens indretning.
- Nogle beboere kan ikke lære at anvende funktionen pga. demens sygdom.
- Enkelte kan ikke sidde på toilettet pga. toilettets størrelse (toilettet er for lille)
- Nogle beboere ønsker ikke at anvende toilettet

32 % af beboerne foretager toiletbesøget selvstændigt, og det er en relativ stor andel. Ser vi på figuren til højre ser vi aldersfordelingskurven. Her fremgår det, at den største aldersgruppe ligger mellem 80 – 89 år, men der er også en stor gruppe i alderen 90 -102 år. Vi ved ikke ud fra denne optælling, om de beboere, som anvender skylle/tørre-toilettet, er i den yngste eller ældste aldersgruppe. Personalet på plejehjemmet har umiddelbart før åbning af plejehjemmet modtaget undervisning i anvendelse af skylle/tørre-toilettet, dog har nyansatte ikke modtaget samme undervisning.

2.31 Beboernes erfaringer med skylle/tørre-toiletterne på Fremtidens Plejehjem:

Beboerne blev spurgt, hvorledes de oplever skylle/tørre-toiletterne:

Jeg kan simpelthen ikke undvære det. Jeg er fuldstændig afhængig af det, og synes, det er rart. Det giver en god fornemmelse. Det kan ikke skylle det helt rent, men det tager det værste, og 99 ud af 100 gange, der er det fuldstændig rent. Det er virkelig luksus for mig, det der. Det er fornemmelsen af, at man kan gå derfra og vide, at nu er man helt ren. Det er skønt (beboer).

Man bliver skyllet først med varmt eller lunkent vand omkring 37 grader. Når den har skyllet, kommer der varm luft, som tørrer. Så bruger jeg gerne papir bagefter, men det er altid i orden. Der er ikke noget tilbage, men jeg vil lige tjekke, at det er i orden. Så synes jeg, jeg har behov for, at der er mulighed for at skylle en ekstra gang. Der er nemlig det, når man bliver skyllet, så fremmer det afføringsstrømmen (beboer).

Der er jo det ved det, at det toilet virker, og det er dejligt at bruge, men det virker ikke 100 procent, så ser man efter med papir, om man har fået det rent. Så er det op til en selv, om det bliver gjort, hvis ikke det er rent, så skal jeg lige have en pige herop og ordne det (beboer).

Et andet spørgsmål til beboerne var: Hvad tænker du om forskellen på, at du skulle have hjælp til toiletbesøg, og nu kan du klare det på egen hånd?:

Det kan slet ikke forklares, hvor fri man føler sig. Man føler sig lidt bunden af at skulle have en til at hjælpe sig hele tiden, nu kan jeg gå på toilettet, når det passer mig. Så det er virkelig fremskridt. Det selvværd man har, det får et tryk nedad, når man er afhængig af andre (beboer).

Beboerne blev spurgt, om de oplevede, det har en betydning, hvordan man placerer sig på toilettet, når det skyller:

Ja, det gør jeg, man skal sidde ligefor, for ellers skyller det forkert, man skal sidde lige, så det rammer. Det er ikke ligegyldigt (beboer).

Jeg flytter mig rundt efter strålen, så jeg kan mærke, den kommer rundt alle steder fra den ene til den anden side, frem og tilbage. Så man kan jo mærke, hvor strålen kommer (beboer).

Beboerne blev adspurgt om de var trygge ved at bruge skylle/tørre-toilettet:

Ja, det er jeg i allerhøjeste grad (beboer).

Beboerne blev spurgt, hvornår de mener, det er relevant at anvende toiletterne og om det skal ses i forhold til alder eller funktionsniveau:

Det eneste der skal forhindre en i at bruge det, det er, hvis man ikke kan nå knappen, for ellers kan man da bare bruge det med det samme. Man skal være meget dårlig for ikke at kunne finde ud af det. Der er kun én knap, man skal trykke på, men der er nogen, der ikke kan nå derom (beboer).

Hvis jeg havde haft det for tyve år siden, så var jeg begyndt dengang. Jeg tror, der er mange, der går hjemme på omkring 70-80 år, der døjer med det der. Nogle har arm besvær, så det er ikke bare, hvordan man har det bagi. Det er altså også med at nå derom og alt det der. Jeg tror, der er mange ældre, der kunne have glæde af det hjemme i privaten, men det er nok en dyr installation (beboer).

Til hæve-/sænkefunktionen på skylle/tørre-toilettet udtaler en beboer:

Det er bare helt eventyrligt for mig. Det er meget vigtigt, jeg kommer opad, når jeg skal ud, og hvis jeg skal over til rollatoren. Så kan det ikke nytte noget, jeg sidder hernede. Det er hårdt arbejde for mig, så det er også guld værd, at jeg kommer op i den højde, der passer. (beboer).

Beboerne blev spurgt til ulemper ved skylle/tørre-toilettet og udtaler:

Så kan det godt ske, at der kommer lidt igen, når du er blevet skyllet, så er det rart, at der er plads til et skyl mere, men så giver det koldt vand, for der er kun til et skyl. Så hvis der på en eller anden måde kan laves en ekstra beholder, så man kan få to skylninger, så ville det være en fordel (beboer).

Så er der det, at den fjernbetjening vi har, den er ikke til at klare sig med. Den er for indviklet, og jeg synes, den kunne gøres meget mere enkel og tydelig. Jeg tænker på, om den er påvirket af naboens. Jeg stiller aldrig på den normalt, men alligevel kan den pludselig være slukket eller sat ned i temperatur (beboer).

Til spørgsmålet om beboerne har ideer til forbedringer af skylle/tørre-toilettet siger en beboer:

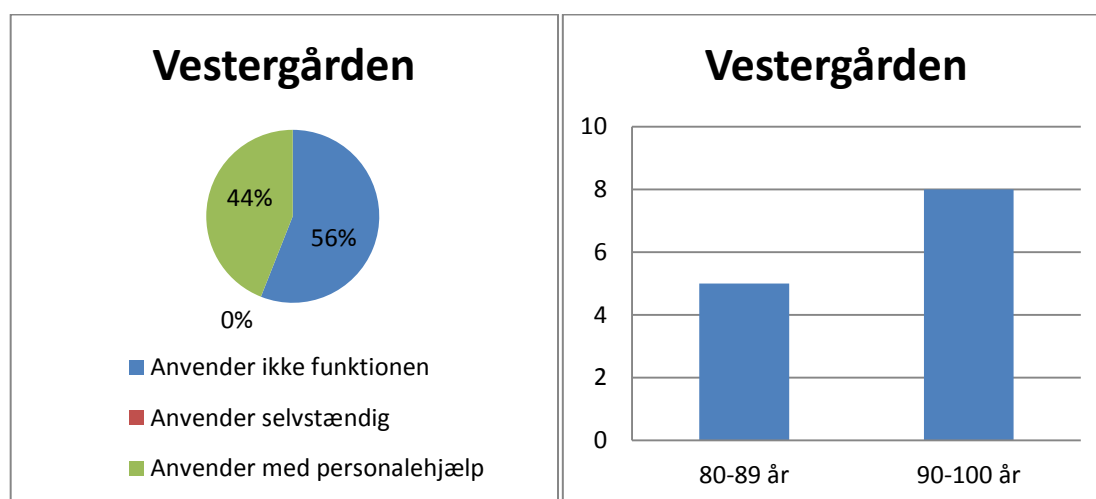
Jeg kunne egentlig godt tænke mig, at der var et spejl dernede, men det ved jeg ikke, om det kunne laves. Hvis man havde en knap at trykke på, og så kom der et spejl ud, så man kunne se om man er ren og pæn, det kunne godt være en fordel (beboer).

Opsummering af beboernes erfaringer med skylle/tørre-toiletterne på Fremtidens Plejehjem

Af de adspurgte beboere er der en generel tilfredshed med skylle/tørre-funktionen sammenlignet med et almindeligt toilet, og beboerne giver udtryk for, at det medfører en større frihed og selvstændighed ved toiletrutinen. Af erfarede udfordringer fremhæves det, at toilettet kun har opvarmet vand til et skyl, og at man som bruger af toilettet har behov for at flytte sig efter strålen og være i stand til at kunne føle, hvor strålen rammer for at blive ren.

2.4 Plejehjemmet Vestergården

Plejehjemmet Vestergården har installeret 25 skylle/tørre-toiletter.

Figuren ovenover til venstre viser, at 44 % af beboerne anvender skylle/tørre-funktionen, men med en eller anden form for personale hjælp. Ingen af beboerne kan foretage toiletbesøg selvstændigt vurderet ud fra de spørgeskemaer, som plejehjemmet har udfyldt. Her er den procentvise andel, hvor skylle/tørre-funktion ikke bliver anvendt lidt større end på de to andre plejehjem nemlig 56 %.

På figuren ovenover til højre fremgår det, at aldersfordelingen er gennemsnitligt lidt højere end på de to andre plejehjem, og det kan have indflydelse på den mindre andel af anvendelse af skylle/tørre-funktionen og ingen selvstændig anvendelse. Både leder og personale har angivet, at der er en stor del af beboerne på plejehjemmet, der har demens, og derfor ikke kan anvende funktionen. Ligeledes efterspørger personalet på plejehjemmet undervisning og viden om toiletterne, dette kan også være en medvirkende årsag til, at en forholdsvis stor andel af skylle/tørre-toiletterne ikke bliver anvendt.

Vestergården fik i sommeren 2014 nyt personale, og personalet har endnu ikke modtaget undervisning og instruktion i at betjene skylle/tørrefunktionen. Hvis personalet følte sig mere sikre i at anvende toiletterne, kunne det antages, at det kunne give en afsmittende effekt på beboerne, således at flere anvender funktionen og/eller havde lyst til at anvende funktionen. Det betyder ligeledes, at personalet endnu ikke har lært at indstille toiletterne til den enkelte beboer, og det kan være en del af forklaringen på, at personalet ikke kan se en effekt i anvendelse af skylle/tørrefunktionen.

Både leder og personale efterspørger undervisning og viden om skylle/tørrefunktionen. Ligeledes har plejehjemmet intet skylle/tørre-toilet til personalet, hvor de ansatte kan afprøve toilettet på egen krop, og øve sig med fjernbetjeningen.

2.41 Beboererfaringer med skylle/tørre-toiletter på Plejehjemmet Vestergården

Der var kun en beboer på plejehjemmet, der var i stand til at deltage i et interview, og der vare endvidere nogle af spørgsmålene, som denne beboer ikke kunne svare på eller ikke havde en mening om.

Beboeren blev spurgt om hvordan oplevelsen af skylle/tørre-toilettet havde været:

Jeg kan ikke selv sætte det til, det er svært at få det stoppet. Det brænder mig nogle gange (beboer).

Jeg synes det er rart, at man bliver skyllet. Så går det af, af sig selv, det er kun en gang i mellem, det bliver brugt (beboer).

Beboeren blev spurgt, om hun var tryk ved at bruge skylle/tørre-toilettet:

Ikke når jeg er alene (beboer).

Til fordele og ulemper ved skylle/tørre-toilettet udtaler beboeren:

Jeg kan ikke selv sætte det til, så jeg skal have hjælp, jeg forstår det ikke (beboer).

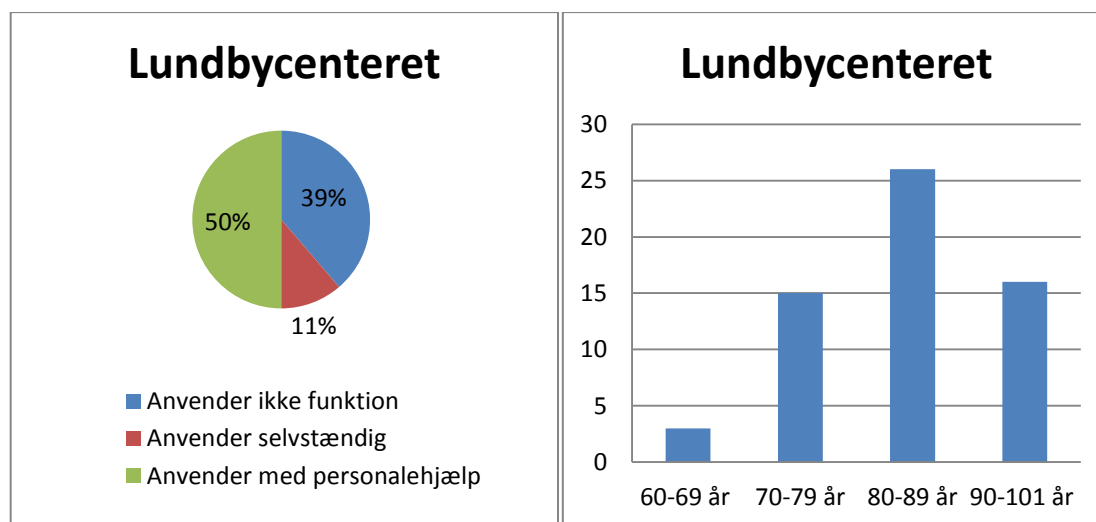
Opsummering af beboererfaringer med skylle/tørre-toiletterne på Vestergården

Der er kun få data om beboernes erfaringer med skylle/tørre-toiletterne på dette plejehjem. Det relaterer sig til beboernes generelle funktionsniveau på denne afdeling. Dette understøttes af leder og medarbejdere, der fortæller, at en stor andel af beboerne på denne afdeling er demente, og har behov for

hjælp til de fleste dagligdags aktiviteter. Den beboer, som har deltaget i interviewet, giver netop udtryk for, at hun ikke kan betjene toilettet selv.

2.5 Lundbycenteret

Lundbycenteret har installeret 68 skylle/tørre-toiletter hvoraf 2 er personaletoiletter samt 2 på tomme stuer, disse er ikke talt med i nedenstående figur.

Figuren ovenover til venstre viser, at 61 % anvender skylle/tørre-funktionen, hvoraf 11 % klarer toiletbesøget selvstændigt. På figuren til højre ses aldersfordelingen, og størstedelen af beboerne er i aldersgruppen 80 til 89 år, og der er en næsten ligelig fordeling i aldersgruppen under 80 år og over 89 år. Personalet på plejehjemmet har fået undervisning i anvendelse af skylle/tørre-toiletterne, og der er udvalgt superbrugere der skal støtte og vejlede andre medarbejdere. Plejehjemmet har personale skylle/tørre-toiletter, så personalet har selv mulighed for at afprøve skylle/tørre-funktionerne.

Årsager til at, der er beboere, der ikke anvender skylle/tørre-funktionen er:

- Beboer ønsker det ikke
- Beboer kan ikke anvende toilettet
- En beboer er blind og har stomi
- Anvender bækkenstol som ikke kan anvendes sammen med toilettet
- Kan ikke sidde på toilettet

Ved gennemgang af de beboere, der har behov for hjælp til toiletbesøget, viser det sig, at 15 beboere selv kan transportere sig hen til toilettet, selv kan tage tøj af og på, men skal have hjælp til at betjene fjernbetjeningen. Dette kunne

give anledning til en yderligere vurdering af, om disse beboere har potentiale til at lære at betjene denne fjernbetjening, eller om betjeningen kan/skal ændres. Plejehjemslederen udtaler, at beboernes funktionsniveau svinger, og det er svært at udtale sig kvalificeret om, hvorvidt det er muligt, at beboerne ville kunne lære at betjene toilettet selvstændigt.

2.51 Beboererfaringer med skylle/tørre-toiletter på Lundbycenteret

Beboerne blev spurgt, hvorledes de oplever skylle/tørre-toiletterne:

Jeg kan være øm, når jeg tørrer mig med papir, men når jeg så får skylle/tørre-toilettet behøver jeg ikke at røre det ømme område (beboer).

Ved forstoppelse så er det som om maven får noget motion, så det hjælper. I den tid hvor jeg var frygtelig hærgnet, det var meget smertefuldt, så hjalp det gevaldigt med varm massage (beboer).

Jo flere hjælpemidler man har og kan anvende, jo længere tid kan man klare sig selv (beboer).

En beboer udtaler sig om toilettet i relation til urinvejsinfektioner:

Jeg vil ikke sige andet end, at jeg er frygtelig glad for det, det hjalp mig meget (beboer).

En beboer fortæller selv, hvorledes hun får toilettet til at fungere:

Når jeg skal skylles foran, skal jeg sidde godt tilbage, så skal jeg læne mig lidt frem og ellers synes jeg det er effektivt (beboer).

Beboerne blev spurgt om de var trygge ved at bruge skylle/tørre-toilettet:

Jeg er lidt forsigtig med sådan noget nymodens, det er jeg ikke vant til. Jeg ved stadig ikke, hvilken knap jeg skal trykke på (beboer).

Til ulemper ved skylle/tørre-toilettet udtaler en beboer, at hun ikke kan se nogen ulemper, men at man skal huske at blive siddende ind til skylle-tørre programmet er færdig.

Opsummering af beboernes erfaringer med skylle/tørre-toiletterne på Lundbycenteret

Beboerne er generelt tilfredse med skylle/tørre-funktionen, og de kan se en effekt i at anvende skylle funktionen i relation til urinvejsinfektioner og forstoppelse. Ligeledes er det anvendeligt ved problematikker med ømhed og hudløshed. I forhold til tilpasning af skylle funktionen, så fortæller en beboer, at man må flytte sig rundt på toilettet for at få den fulde skylle funktionseffekt.

DEL 3

Anbefalinger

Implementeringsanbefalinger:

På baggrund af litteraturstudie og indsamlede data kan nedenstående implementeringsanbefalinger opstilles.

Skylle/tørre-toiletter på plejehjem

Undersøgelsen peger på, at der er en generel fordel ved at implementere skylle/tørre-toiletter på plejehjemsområdet. Ikke alle beboere vil kunne anvende toiletterne, men en gennemsnitlig betragtning viser, at over 50 % af beboerne vil enten med eller uden støtte fra personalet kunne anvende skylle/tørre toiletterne.

Argumenter for at anvende skylle/tørre toiletter på plejehjemsområdet er:

- Større selvstændighed for beboerne
- Højere grad af hygiejne for beboerne og herunder færre urinvejsinfektioner
- Forebyggelse af forstoppelse
- På sigt færre u hensigtsmæssige arbejdsstillinger for medarbejderne ved plejeopgaver relateret til toiletrutiner
- På sigt ændrede arbejdsrutiner for plejepersonalet i takt med at flere beboere anvender skylle/tørre-toiletterne

Forhold, der har betydning for om skylle/tørre-toiletter vil blive anvendt hensigtsmæssigt er:

- At plejepersonalet kan betjene og indstille et skylle/tørre-toilet
- At der er udpeget og undervist superbrugere på plejehjemmene, der kan støtte og vejlede personalet ved behov og introducere nyansatte til brug af skylle/tørre toiletter
- At der er ansat teknologi-implementeringsmedarbejder, der støtter og vejleder i implementeringsfasen, så medarbejdere og superbrugere får den fornødne viden og læring
- At der er udarbejdet letforståeligt undervisnings- og informationsmateriale til medarbejderne
- At der er udarbejdet et implementeringsprogram som løbende evalueres, og hvor medarbejdernes perspektiver inddrages
- At der er ledelsesmæssig opbagning i hele implementeringsprocessen
- At medarbejderne får tid til at afprøve skylle/tørre-toilettet, så de er trygge ved teknologien og kan videregive denne viden til beboerne

Implementeringsplan

Det anbefales, at der udformes en implementeringsplan ved opstart af implementering af skylle/tørre-toiletter på et plejehjem med beslutninger om, hvorledes der løbende og afslutningsvis skal evalueres og dokumenteres. Medarbejderne skal inddrages i denne proces, og der skal være ledelsesmæssig opmærksomhed på denne proces.

Undervisning af superbrugere

Det anbefales, at der udpeges superbruger på plejehjemmene, og at alle på plejehjemmet har kendskab til disse superbrugere. Superbrugernes funktion og arbejdsopgaver skal være veldefinerede og formidlet til de ansatte. Ligeledes bør der være et forum, hvor superbrugere kan mødes og udveksle erfaringer på tværs af plejehjem/institutioner. Superbrugere skal have mulighed for at få den nyeste viden om skylle/tørre toiletterne - herunder hvilken betydning teknologierne kan have for arbejdsmiljøet og for borgerens oplevelser af kvalitet.

Undervisning af personale

Ved opstart af implementering af skylle/tørre-toiletter udføres fælles undervisning af alt plejepersonale, således at alle medarbejdere får en grundlæggende viden om skylle/tørre-toiletterne. Denne undervisning skal indeholde teoretisk og praksis viden, og personalet skal have mulighed for selv at afprøve skylle/tørre-toilettet, inden de skal introducere toilettet for beboere og eventuelle pårørende. Undervisningen skal opstartens umiddelbart i forbindelse med ibrugtagning af toiletterne, og for at viden ikke glemmes, skal undervisningen kobles til den daglige praksis på plejehjemmet. Undervisningen kan udformes med inspiration fra viden om implementering fra andre områder – fx fra skoleområdet:

Skolelæreres implementering af ny viden

En metaanalyse fra 2002 viser, at en kombination af flere komponenter kraftigt øger sandsynligheden for, at et nyt tiltag bliver implementeret. Analysen opsummerer effekten af adskillige programmer i en periode på flere år, der skulle sætte lærere i de offentlige skoler i stand til at implementere nye tiltag.

Metaanalysen viser, at hvor der kun var benyttet teori og diskussion, kunne 10 % af lærerne demonstrere viden, 5 % kunne demonstrere færdigheder, og 0 % benyttede den nye viden i klasseværelset.

Lagde man dertil træning og demonstration ind i forløbet, blev resultatet bedre, men der var stadig 0 %, der benyttede deres viden i klasseværelset.

Lagde man øvelser og feedback oveni, havde 60 % mere viden og bedre færdigheder, men kun 5 % brugte deres nye viden i praksis.

Først når man kombinerede disse komponenter med coaching i klasseværelset i lærernes dagligdag, skete der noget: 95 % havde mere viden, 95 % havde bedre færdigheder og 95 % benyttede deres nye viden og færdigheder i praksis.

Yderligere forudsætninger var opbakning fra skoleledelsen og høj motivation hos de pågældende lærere.

Kilde: Fixsen. D.I.. Naoom. S.F.. Blase. K.A.. Friedman. R.M. & Wallace. F.

(Kilde: Sundhedsstyrelsen, 2011)

På baggrund af inspiration fra ovenstående analyse, kan det anbefales, at et undervisningsforløb knyttes til praktisk erfaring med brug af skylle/tørre-toiletter i egen daglig praksis med beboerne.

Desuden har plejepersonalet behov for hjælp til at omsætte undervisningen til praktiske vejledninger og manualer, dette kunne udformes i samarbejde med en implementeringsansvarlig (Sundhedsstyrelsen, 2011).

Implementeringsmedarbejder indenfor velfærdsteknologi

På baggrund af viden fra Aarhus kommune og viden fra internationale studier anbefales det, at kommunen har en implementeringsmedarbejder, der skal støtte og coache medarbejderne i hverdagen på de enkelte plejehjem. Implementeringsmedarbejderen skal have viden og kompetencer inden for de anvendte teknologier, viden om implementeringsprocesser og tilpasning af hjælpemidler/teknologier i forhold til forskellige funktionsnedsættelser. Endvidere skal medarbejderen kunne facilitere implementering på forskellige stadier og systematisk kunne iagttage, indsamle og dokumentere effekten af

velfærdsteknologiske løsninger anvendt i forskellige kontekster og sammenhænge.

Implementeringsmedarbejderen har således kompetencer til at støtte og vejlede i forskellige typer velfærdsteknologier, som implementeres på kommunens plejehjem.

Superbrugerne på plejehjemmene vil via en implementeringsmedarbejder kunne få løbende vejledning, sparring og coaching.

Dokumentation

Det anbefales, at der udarbejdes et dokument, hvori skylle/tørre toilettets indstillinger beskrives for hver enkelt beboer. Dokumentet opbevares ved beboeren, så det er tilgængeligt for beboere og medarbejdere. Derved vil en ny medarbejder eller vikar kunne re-indstille toilettet. Center for velfærdsteknologi i Aalborg kommune har udformet et skema til dette formål, som vil kunne tages i anvendelse.

Informationsmateriale til pårørende

På baggrund af erfaringer fra Aarhus kommune og Fremtidens plejehjem anbefales det, at der udarbejdes informationsmateriale om skylle/tørre-toiletter til pårørende. Materialet skal informere pårørende om fordele ved skylle/tørre toiletterne, og fremstille hvorledes det anvendes og indstilles. Ligeledes skal alle medarbejdere kunne informere pårørende om anvendelse af toilettet, når der flytter en ny beboer ind på plejehjemmet.

Fremtidige opmærksomhedspunkter

Det anbefales, at der fremadrettet rettes fokus på hele toiletrutinen for at optimere effekten af brug af skylle/tørre-toiletter. Det betyder, at man skal undersøge og planlægge, hvorledes plejepersonalet støtter og fremmer hele toiletrutinen. Toiletrutinen kan med fordel deles op i følgende enkeltfunktioner:

- Hvorledes transporterer beboeren sig hen til toilettet så selvstændigt som muligt
- Tage tøj af og på. Hvorledes støtter og fremmer vi borgeren i at udføre denne delproces så selvstændigt som muligt
- Betjeningsmuligheder på skylle/tørre-toilettet. Har beboerne behov for en mere simpel betjeningsform, eller har beboeren behov for støtte og/eller guidning til at udføre denne rutine i samarbejde med plejepersonalet

REFERENCELISTE

Aarhus Kommune: Slutevaluering af toiletter med skylle- og tørre-funktion i forbindelse med Spareforslag 15 MSO, Aarhus Kommune, 2013. Tilgængelig på:

<http://www.aarhus.dk/da/omkommunen/nyheder/2013/Maj/~media/Subsites/Velfaerdsteknologi/Rapporter/Slutevalueringsrapport---Toilet-med-skylle-og-toerrefunktion.pdf>

Det innovative Danmark, Ministeriet for forskning, innovation og videregående uddannelse, 2013.

Digital Velfærd – en lettere hverdag, Regeringen, KL, Danske Regioner, 2013.

Digitalisering med effekt, Regeringen, KL, Danske Regioner, 2013-2017.

Empowerment evaluation in practice, David M. Fetterman, Guilford Press, 2005.

Erhvervs & Byggestyrelsen, 2010b:Innovationsmetoder – en håndbog, København, 2010b.

Evalueringsmodeller, Hanne Kathrin Krogstrup, Academica, 2006.

Ethnography – Principles in practice, 2. ed. London: Routledge.Hammersly M. &Atkinsion P., 2005.

Interview – Introduktion til et håndværk. 2. udgave, København: Hans Reitzels Forlag. Kvale S. & Brinkmann S., 2009.

Living labs, I: Fredskild T.U., Velfærdsteknologi i sundhedsvæsenet af I: Fredskild T.U., København: Gads forlag. Schultz, H., 2013.

Kampen om evidens: Resultatmåling, effektevaluering og evidens. Hanne Kathrine Krogstrup, Hans Reitzels forlag, 2011.

Kommunernes strategi for telesundhed, Kommunernes Landsforening, 2013.

National handlingsplan for udbredelse af telemedicin, Fonden for velfærdsteknologi, 2012.

Hvad venter vi på? Det Digitale Råd, 2013.

Mere borger, mindre patient, Regeringen 2013.

Offentlig Privat Velfærds Innovation i Praksis – Opsamling af erfaringer med offentlig privat innovation – Erhvervs & Byggestyrelsen: Skitse af OPI dna'et, København, 2010a.

Patienternes nye rejse – Genvej til et bedre Sundhedsvæsen, Danske Regioner, 2014.

Servicedesign – vejen til enkle løsninger, Erhvervs- og byggestyrelsen, 2010.

Slutevaluering af toiletter med skylle- og tørrefunktion i forbindelse med spareforslag 15 MSO, Aarhus kommune, 2013.

Statistik i ord, Hans Lund og Henrik Røgind, Munksgaard Danmark, 2004.

Sundhedsstyrelsen: Implementeringsforskning om Forebyggelse. En baggrundsrapport. København: Sundhedsstyrelsen, 2010.

Sundhedsstyrelsen: Inspiration til implementering af kommunale sundhedsindsatser. København: Sundhedsstyrelsen, 2011.

Teknologi i eget hjem. En kvalitativ analyse af brugernes erfaring med anvendelse af træningsteknologier udarbejdet for Ældre Sagen af Bitea.dk ved Henriette Mabeck, 2014.

Undersøgelse om befolkningens holdninger til velfærdsteknologi for Ældre Sagen udført af analyseinstituttet You Go A/S, 2012.

Vækstplan for Sundheds- og velfærdsløsninger, Regeringen 2013.

Ældres erfaringer med velfærdsteknologi. En brugerundersøgelse udarbejdet for Ældre Sagen af Claus Møller, Susanne Rasmussen, Teknologisk Institut, Center for arbejdsliv, 2012.

BILAG 1

PROJEKTPLAN AALBORG KOMMUNE

BILAG 2

Udarbejdet af Inga Fryd, Center for velfærdsteknologi, Aalborg kommune

Plejehjem:	Antal:	Model:
Plejehjemmet Vestergården:	25 stk. Skylle/tørre-toiletter	Model: AquaClean 8000+ Hæve/sænke system: (Manuelt system)
Lundbycenteret	68 stk. skylle/tørre-toiletter. (66 beboer + 2 personale-toiletter)	Model: AquaClean 8000+ Hæve/sænke system: (Manuelt system) Model: AquaClean 5000+ Hæve/sænkesystem Bano (Manuelt system)
Fremtidens plejehjem:	75 stk. skylle/tørre-toiletter.	Model: AquaClean 5000+ Hæve/sænkesystem. (Manuelt system – 48 stk.) Hæve/sænkesystem (automatisk hæve/sænkefunktion – 27 stk.)

Fordele og ulemper ved GeberitAquaClean 5000 plus og 8000 plus:

GAC = GeberitAquaClean

Fordele ved GAC 5000 plus (bidetsæde):

- Vaske styrke 1,7-3 l/min.
- Tørre tid tager ca. 5-7 min.
- Vandstrålen kan placeres i 7 trin.
- Max brugervægt 160 kg.
- Nem at monterer.
- Mulighed for: elektronisk hæve/sænke/kip funktion, sokkelforhøjer, armlæn på toilettet, 0/1 kontakt (simpel betjening).
- Aktiv kulfilter der minimerer lugt gener.
- Renser selv dysen med vand før og efter hvert brug.

- Let at vedligeholde.
- Sædet skråner op bagtil – hjælper til borger den korrekte toilet siddestilling.
- Kan bruges på både gulvstående og væghængte toiletter

Ulemper ved GAC 5000 plus (bidetsæde):

- Tørretid – kan for nogle tage for lang tid, grundet fysiske eller kognitive funktionsnedsættelser.
- Sædet er ikke dybt nok – det skråner op bagtil, hvilket kan betyder, at nogle ikke har plads til det hele fortil.
- Er ikke velegnet til bariatriske borgere (stor overvægt).
- Passer ikke på gulvstående Ifo og Gustavberg toiletter.
- Passer ikke med bækkenstole.

Fordele ved GAC 8000 UP plus (komplet vaske/tørre toilet)

- Vaske styrke 2,1- 5,5 l/min.
- Tørre tid tager ca. 2-4 min.
- Vandstrålen kan placeres i 7 trin.
- Max brugervægt 250 kg.
- Nem at monterer.
- Mulighed for: elektroniske hæve/sænke/kip funktion, 0/1 kontakt (simpel betjening), softseat, sæde uden låg (giver mere plads bagtil) div. special løsninger.
- Aktiv kulfilter der minimerer lugt gener.
- Selvrensede dyse med dyse rens, efter hver vask.
- Let at vedligeholde/rengøre.
- Passer til næsten alle borger typer.
- Er kompatibel med flere typer bækkenstole.

- Mulighed for, at gemme personlig indstilling.
- Kan erstatte både gulvstående og væghængte toiletter.

Ulemper ved GAC 8000 UP plus (komplet vaske/tørre toilet):

- Fylder lidt mere end et almindeligt toilet.

Fordele ved elektronisk hæve/sænke/kip system:

- Let og hurtigt at højde regulerer.
- Borger kan selv hæve/sænke sit toilet – kip letter adgang til og fra toilet.
- Nedsætter dårlige arbejdsstillinger hos personalet.
- Nem at monterer.
- Mulighed for kombination med GAC 5000 plus og 8000 UP plus.
- Mulighed for diverse special løsninger.
- Siddehøjde: 43-52 cm. hvorefter kip funktionen indtræder og hæver toiletter yderligere op til 60 cm.
- Kan erstatte både væghængte og gulvstående toiletter.

Ulemper ved elektronisk hæve/sænke/kip system:

- Fylder lidt mere end et almindeligt toilet.

Manuel hæve/sænke system:

- Personalet indstiller højden på toilet.
- Fungerer som toilet forhøjer.

Generelle fordele ved brug af vaske/tørre toiletter:

Fald af urinvejsinfektioner med 87 %

Fald af forstoppelse, svamp og rødme med 82 %

Der er påvist øget selvhjulpethed for borger, såvel hvad angår toiletbesøg, som andre aktivitetsområder.

Der er en stor tidsbesparende effekt ved anvendelse af toiletter med vaske/tørre funktion.

52 % giver udtryk for at toiletter har bidraget til øget livskvalitet.

Kilde: ”Erfaringer med toiletter med skylle- og tørre-funktion” Aarhus Kommune.

